

Tak til Nansen og hans Mænd!

Taler

Bjørnstjerne Bjørnson

Dato

13 september 1896

Sted

Kristiania

- 1 Det er ikke frit for, at vi i de sidste Dage har læst et og andet om Fridtjof Nansen
og hans Følge, som har forskrækket os Hjemmemænd; Sjømændene kalder os
endogsaa Landkrabber, men det er jo ligesom for meget. Jeg for min Part er
bleven forskrækket, naar jeg har tænkt paa alt det Isbjørnekjød, som de maatte
5 døie; jeg har tænkt, at det blev vel lidt emment i Længden; og jeg har været af
dem, som af Hjertet har undt dem Festmaden ovenpaa.

- Men naar jeg nu skal tale til dem, saa har jeg en Følelse af, at om de i dette
Øieblik fik Valget mellem endnu en Festtale og saa Isbjørnekjødet, saa tog de
10 med Graadighed Isbjørnekjødet. Derfor vil jeg bede Jer, som nu staar her, og
som skal staa her, indtil jeg er færdig - for her er et Program, og det er I skruet
fast i -, jeg beder Jer om at hjælpe til at fordøie denne Tale.

- Dersom alt det Bifald, som Nansen og hans Følge har hørt her i Landet nu - og
15 ogsaa det, som de ikke har hørt -, dersom det Bifald kunde gjøres om i national
Velfærd, vilde man sige, at Norge ikke var noget fattigt Land. Og dersom al den
Ængstelse, som vi havde for dem, mens de var borte, og al den Fryd, som vi nu
sammen har havt, og hvoraf de bare har fornummet en liden Del, kunde gjøres
om til Varme, saa vilde det heller ikke siges, at Norge var noget koldt Land.

- 20 Men nu er det akkurat det, som er bleven gjort. Husk, hvad Nansen skrev til
Stortinget, da han reiste -: "Saa langt Kræfterne rækker, skal vi bidrage til at øge
Norges Ære." Og husk saa Indseilingen, Modtagelsen her den 9de September.
Da vil alle være enige om, at det var Folkets Generalkvittering for, at Løftet var
25 holdt; Norges Ære var øget. Og naar vi taler om national Velfærd, saa er det
Æren, som tæller størst.

Og tænk saa paa vor Ungdom, den, som skulde til at grundlægge eller til at
begynde sin Livsreise, netop som denne store, dristige Plan blev udkastet.

Til da havde ingen tænkt paa, at det lille Norge skulde kunne være med paa noget saa stort; det var overladt til de større. Men da saa Folket tog den Plan og knæsatte den som sin, saa var det noget, som vakte den norske Ungdom; og da
35 hele Værdens Opmærksomhed samlede sig om Skuten, som rullede ivei, skruede sig fast i Isen og forsvandt i Mørket, - da Ungdommen saa dette, saa tror jeg ikke, at der efter den Dag er en eneste norsk Ungdom, der har bundet Ski paa Benene om Vinteren eller kastet sig i Sjøen om Sommeren eller gaaet op paa Fjeldet, uden at han har tænkt paa Nansen og Kameraterne hans.

40 Det ved jeg fra mig selv og fra dem, som jeg har talt med, at vi aldrig har holdt en slig Fest som for Eksempel Julekvælden uden med Ønske om, at de havde det godt. Vi saa efter dem, omtrent som naar man aabner Vinduet og ser ud i Mørket.

45 Paa Slutten blev der Spænding, for der begyndte at blive en Kappestrid; der kom andre til, som vilde naa det samme. Da begyndte Ungdommen at tænke: nei, Nordmændene maa naa først, og Nordmændene maa gjøre det største! Og som Spændingen var paa det største, saa stak Nansens blonde Hoved op af Havet ved
50 Vardø.

Der var ikke en Telefonklokke i landet, som ikke sang af sig selv den Dagen. Alle Telegrafapparaterne Verden over hakkede og prikkede: Nansen, Nansen, Nansen! Og netop som den elektriske Strøm var best i Gang, saa skjød "Fram" sine to Skud ved Skjærvø, saa gamle Nordlandskjærringer skvat i Sengen. Og saa
55 begyndte det et Festtog med Røg og med Smeld udimellem Skjærene og under Fjeldknauserne, og Folkejubelen flommede i Styrtninger nedover og ud mod dem. Og om det saa var Veiret, det straalte slig, at det ligesom speilede af vor Glæde.

60 Mangen Gang spørger man: Det norske Folk - hvad er det norske Folk for noget? Her var det norske Folk! Her var noget, som Veslegut og som Veslejenten og som Gamlingen med, hver eneste én, forstod og syntes, at de havde Del i.

65 Og saa spør jeg: Den norske Ungdom, som har levet dette med, - har ikke den faaet større Respekt for Udholdenhed, større Selvbeherskelse og større Mod? Og har den ikke sat sig større Maal? Jeg tror det. Jeg tænker, at naar dette

70 Forsæts Varme omsættes i Nationalformue, vil nok enhver finde, at den er
bleven større.

Det vilde ikke være saa, dersom vi ikke havde mere Andel i dette, som er bleven
gjort, end de, som fra Udlandet af har sendt Nansen, hans Følge og hans
75 Fædreland sin Hyldest, og som vi er taknemmelige for.

Der stak en gammel Mand ombord i "Fram", da den kom til Trondhjem, og
takkede for, at Nansen havde bragt ham hans Søn tilbage. Derved mindes vi de
enstemmige Vidnesbyrd om, at en saa vel udrustet, en i alle Henseender saa
80 omsorgsfuldt besørget Ekspedition som denne har aldrig gaaet mod Nord.

Men dette kalder vi Samvittighedsfuldhed, og Samvittighedsfuldhed bygger
ingen enkelt Mand, ikke én Slægt alene; den maa have mange Ætled bagover.
Der maa være mange Slægter omkring, før den kan udvikles saaledes, at den
85 allerede findes i Arv. Naar Nansen nu faar Ros for Samvittighedsfuldhed
igjennem det, som siges om Udrustningen, saa er det det norske Folk, som kan
tage en Del til sig.

Naar man læser de fire - fem Linjer, hvori Nansen skildrer, hvorledes han maatte
90 til at sætte ned Madrationerne for Dagen, hvorledes han maatte hoppe fra det
ene Isflag til det andet, saa der næsten ikke syntes at være nogen Udvei, men
frem maatte de, - eller naar Sverdrup i sin Rapport siger, at saalangt den beste
Kikkert kunde naa, saa øinede man bare Is, men ud maatte de, - da skjønner vi,
at en saadan Udholdenhed, en saadan Troskab mod det, de har taget paa sig, har
95 Ætled. Man kan gjerne gaa ind i Hytter ude i Skjærene eller i Huse oppe under
Fjeldene, saa skal en overalt finde noget af det samme.

Der er gennemlevet Lidelser, og der har været Farer, som endnu ikke er alment
kjendt, men det har vi læst, at alle gamle Polarfarere siger, at det at leve én Vinter
100 i det Mørke og i den Kulde er næsten overmenneskeligt. Disse Karerne har levet
i det i tre og stod parate til at leve i det den fjerde og den femte med. Vi behøver
bare at læse, hvordan Nansen og Johansen saa ud, da de fandt Folk deroppe paa
Frants Josefs Land, for at skjønne, hvad Savn de har udholdt - for Norge og for
Videnskaben. Og om jeg tager det største, nemlig det Øieblik, da Nansen med
105 sin Følgesvend forlod det siste faste Holdepunkt og forsøgte at gaa en ukjendt
Vej til det ukjendte, - om vi tager det, saa forstaar vi, hvad mod er.

Her maa jeg minde om, at ét er Mod paa lyse Dagen; noget ganske andet er Mod
110 i Mørke. Et er Mod, naar Legeme og Sjæl er gjort smidige af Varmen; et andet er
Mod i Is og Kulde, naar alt er stivnet. Et er Mod, naar man kaster sig over en
Vanskelighed og ved, at bag Vanskeligheden venter dog det kjendte og kanske
en lun Seng; et andet er det at gaa en Vei som den, de gik, med Sikkerheden om,
at de kom ikke frem til noget kjendt; de kom bare frem til endnu mere Kulde -
115 til endnu mere Øde! Det er Mod! Jeg tør nok sige, at disse to naaede her den
høieste Breddegrad for menneskeligt Mod, som kan naaes.

Men jeg siger ogsaa, at selv i det der, som vi nævner med ydmyg
Taknemmelighed, tør vi søge Ætlinjerne af det tilbage gennem Folket. De er
120 komne af et Folk, om hvilket det er sunget:

"Her er et Folk i Krig
for Livet uafladelig,
med dyre Mandefald
125 og Kampe uden Tal!"

Og ligesaa vist som det første Glimt om Grønlandsfærden, der var et Forspil til
denne Færd, er jaget op i Skibakkerne i Aker og Bærum, ligesaa vist kan
Ætlinjerne til denne Stordaad føres tilbage til det norske Folk. Det er nemlig saa,
130 at det Arbejde, den Troskab og den Selvbeherskelse, som et Folk vinder i det
stille, det kommer engang frem i Stordaaen, og da er Stordaaen akkurat det
samme, som at hele Folket slipper frem til Konfirmation. I en saadan Stordaad
har det norske Folk nu sluppet frem til Konfirmation.

Og saa beleiligt som det kom! Vi var netop, medens disse Mænd holdt til
deroppe, blevne maalte med Maal, som vi syntes var ubillige; man havde fundet,
at det norske Folk savnede Egenskaber, der gjorde det skikket til et saa fuldt
Selvstyre, som Broderfolket har. Og vi saa os uvilkaarlig om efter "Fram"
deroppe for at vise, at dens Mænd kunde lægge andet Maal paa os, bare de rak
140 frem. Og da de saa seierskransede melder sig, skriver de med magnetisk Glans
Norges Navn deroppe. Der er en og anden, som ikke forstaar, at denne Fest er
bleven saa stor - den har nu varet en Maaned -; men der er Forklaringen.

Da det blev kjendt, at de skulde holde sit Indtog her den 9de September, var der
145 en Ven, som skrev til mig og spurte, om det ikke var den 9de September Aaret
1000, at Slaget ved Svolder stod. Derpaa kan ikke jeg svare; men det ved jeg, at

den Høst, som nu ligger 896 Aar tilbage, lagde der ind til Svolder det største Skib, som havde gledet indover Nørreled, og paa Løftingen stod der en høi og
150 rank Mand, den Tids største Idrætsmænd, den Tids Ideal, og som selv havde sat sig til Ideal den største Opgave, som da var at løse. Og saa spørger jeg dem, som har seet Indseilingen, seet Modtagelsen nu, om de ikke mener, at denne Race har holdt sin Ungdoms Ideal!

155 Vi har naaet lidt mere. Dette Tog blev intet Nederlag. De gik afsted, og de brugte til det yderste sine Kræfter, Nansen og hans Mænd. Men de gik ikke over Grænsen. De erkjendte, hvor Grænsen for det menneskelig mulige var; og det gjør, at vi fik ved dem en stor Sejer. Jeg opfatter det saadan, at Nansen siger til den norske Ungdom ved denne sin Færd, han og hans Fæller: Stil Jer længere
160 Maal, prøv at naa dem, sæt ind paa Maalene al Jer Kraft, men sæt ikke Maalene over eders Kræfter!

Det videnskabelige Udbytte af Færden skal vi her ikke tale om. Det er nok for os, at de største Autoriteter har sagt, at Ekspeditionen har gjort epokegjørende
165 Opdagelser. Veien til Polen har Nansen vist; at naa den er herefter blevet et Hundespørsmaal. Men det vil vi have sagt, at havde det ikke været noget andet, de kunde sige, naar de kom hjem igjen, end at der og der havde de været, - havde de ikke ved Rejsen havt Opgaver, hvis Løsning kunde gavne den store Menneskehed, saa vilde dette Folk nok ganske vist have fulgt dem med
170 Beundring, men det vilde ikke tage imod dem saaledes, som man nu tar imod dem. Og saa skal vi takke dem for dette.

Idet jeg gaar over til at takke dem, beder jeg alle sammen tage Hatterne af.

175 Vor Tak, fordi de har givet sit Bidrag til at fremme Norges Ære, saa langt Kræfterne rak;

vor Tak, fordi de ved at øge den norske Ungdoms Evne har øget vor nationale Velfærd og har gjort Landet varmt for os ved at øge vor Kjærlighed til det;

180 vor Tak, fordi de har lagt Maal paa vort Land, som øger vor Selvtro, og som jeg haaber, vi skal gjøre os værdige til;

vor Tak, fordi de har gjort os saa lykkelige, at vi i denne Tid har kunnet føle os
185 som en stor Familie!

Nu samler vi denne Tak i nogen ordentlig lange Hurraer, som vi baller den ind i, og sender dem til Fridtjof Nansen og hans Mænd!

190

Kilde

195 Chr. Collin og H. Eitrem (red): Bjørnstjerne Bjørnson. Artikler og taler, bd. 2. Kristiania 1912, s. 341-345.

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/tak-til-nansen-og-hans-maend>

200

205

210

215

220